

DIT BARNS SOCIALE LIV PÅ **NET** OG **MOBIL** – Hvad er din rolle som forælder?

DET KRIMINAL
PRÆVENTIVE RÅD

Red Barnet
Save the Children Denmark

INDHOLD

Hjælp dit barn med at sætte grænser	3
Forælder til en digitalt indfødt	4
Fakta: Unges medievaner	7
Facebook	8
Virtuelle verdener og onlinespil	10
Mobning på net og sms	12
Fakta: Mobning	13
Blokér og anmeld	13
YouTube	14
Én-til-én-kommunikation på nettet	16
Fakta: Mødes med en netven?	17
Anmeld til politiet	17
Webcam og Skype	18
Lav fælles regler	19
Mere viden	20

I denne håndbog får du svar på: Hvordan bruger dit barn digitale medier? Hvad skal du som forælder være opmærksom på? Hvordan får du en dialog i gang med barnet?

HJÆLP DIT BARN MED AT SÆTTE GRÆNSER

De fleste børn og unge kender ikke til et liv uden internet og mobiltelefon. De skelner ikke mellem deres 'online-liv' og det 'virkelige' liv – det er ofte det samme. Det er vigtigt at forstå og respektere, hvis du som forælder gerne vil være en del af dit barns online-liv. Kommer du indenfor, vil du højst sandsynligt opdage, at de gode, livsbekræftende oplevelser fylder langt det meste, når børn og unge chatter, skyper, surfer, leger, blogger, opbygger virtuelle universer, sms'er og sender billeder til hinanden. De får nye venner, har nogen at dele deres følelser med på alle tider af døgnet, mere stille børn tør pludselig tage ordet, og det giver selvtillid, når veninder skriver kærligheds-erklæringer i gæstebogen, mens andre ser det.

Bagsiden af medaljen er, at alle også følger med, når der bliver sendt en mobbe-sms rundt i klassen, eller nogen har lagt et foto op på Facebook, der ikke skulle have været offentliggjort. Grænserne bliver let overskredet, når man er ung teenager. Sådan har det altid været. Det nye er, at unge i dag afprøver egne og andres grænser i fuld offentlighed og risikerer at blive udsat for mere alvorlige overgreb i de åbne, digitale fællesskaber, selv om det heldigvis er sjældent. Umiddelbart mere uskyldige oplevelser på net og sms, som vi voksne kalder 'fnidder' eller 'intriger', kan opleves som dybt alvorlige for barnet – og skal tages alvorligt. Denne håndbog skaber overblik over de mest brugte onlinetjenester, og hvad du som forælder skal være opmærksom på. Den kan forhåbentlig være et konkret værktøj til en respektfuld dialog.

God fornøjelse.

Red Barnet og Det Kriminalpræventive Råd 2012

FORÆLDER TIL EN DIGITALT INDFØDT

Internet og sms'er er blevet den lim, der holder unges sociale netværk sammen. Det er på nettet, at de møder vennerne efter skole og deler deres oplevelser, tanker og følelser. Det er her, de får den nyeste musik, fotos, film, spil og invitationer til fester – alt det, der bliver talt om næste dag i klassen. Derfor er der mange dilemmaer for forældre til 'digitalt indfødte børn': Hvornår skal man blande sig, hvad er et rimeligt tidsforbrug på computer og mobil, og hvornår har man lavet så mange regler og forbud, at barnet føler sig sat uden for fællesskabet?

"Jeg har gjort noget imod reglerne: Min datter på 11 har fået lov til at have profil på Facebook. Vi har talt meget om, at hun ikke må være venner med alle."

- Merete, mor til børn på 8 og 11 år

"Mine piger ville kunne håndtere det her børnelokker-noget."

- Far til børn på 9, 10, 15 og 16 år

”Det gode er, at de faktisk er helt vildt søde ved hinanden. Jeg har aldrig før set så mange kys og smileys. Men det udstiller samtidig også dem, der måske ikke lige får kærlighedserklæringer i massevis. Det kan være lidt hårdt.”

- Merete, mor til børn på 8 og 11 år

”Det bekymrer mig, at der bliver taget billeder af dem til fester, når de bliver teenagere. Hvor ville jeg hade, hvis der havde været mobiltelefoner, da jeg var 17.”

- Charlotte, mor til to 14-årige og en 18-årig

”Jeg har tillid til, at de vil komme til os. Jeg gider ikke følge med i det der ’teenage-chat’.”

- Far til børn på 9, 10, 15 og 16 år

”Dengang vi var børn, havde man et skænderi på cykelstien. Nu er det bare ’BANG’, ude offentligt.”

- Charlotte, mor til to 14-årige og en 18-årig

FAKTA: UNGES MEDIEVANER

- Danske børn starter med at gå på nettet, når de er 7 år – mod 9 år i resten af Europa.
- Fire ud af fem danske 9-16-årige bruger nettet dagligt.
- 74 % af danske 9-16-årige har netadgang på deres eget værelse – en klar førsteplads i Europa.
- 81 % af danske 9-10-årige har deres egen mobiltelefon.

FACEBOOK

75 % af de 9-16-årige har en profil på et socialt netmødested, for eksempel Facebook, hvor man skriver kommentarer, fortæller hvad man laver, lægger billeder og video op og følger med i vennernes liv. På Facebook skal man være 13 år for at lave en profil, men mange yngre danske børn har én alligevel og ville måske ellers føle sig udenfor.

Vær opmærksom på:

Det kan føles ubehageligt, at andre lægger fotos på nettet, uden man har givet lov. Har man ikke styr på privatlivsindstillingerne, kan alle og enhver også se ens egne fotos, opdateringer og geografiske placering. Facebook, ungdomsportalen Speak, Arto eller andre sociale netmødesteder kan misbruges til at sprede onde rygter eller oprette hade grupper om nogen, man er kommet op at skændes med.

Det kan du gøre:

- Tal med dit barn om, hvad der er ok at dele på nettet.
- Aftal kun at være venner med folk, barnet kender i forvejen.
- Hjælp barnet med at indstille privatlivsindstillingerne, så det kun er gode venner, der ser personlige beskeder, adresse, mailadresse og telefonnummer.
- Tag emnet op på forældremøder i klassen.

www: På sikkerchat.dk under '4.-6. klasse' kan du se, hvordan du ændrer privatlivsindstillingerne på Facebook.

"Folk snakkede om mig på en anden måde, selv om det var løgn, det, der stod på Facebook. Det var meget ubehageligt ikke at vide, hvad de tænkte om mig."

- Cathrine, 14 år

VIRTUELLE VERDENER OG ONLINESPIL

En virtuel verden findes kun på internettet. Man vælger den figur (avatar), man vil være, og bygger et univers op omkring den. Eksempler på virtuelle verdener er Gosupermodel og Moviestarplanet, mest henvendt til piger, og onlinespillet World Of Warcraft (WoW).

Vær opmærksom på:

Mange børn går op i deres figur med hud og hår. Nogle bruger mange timer og penge i de virtuelle verdener. Det bekymrer mange forældre, men er ikke risikabelt i sig selv. Forældre skal til gengæld støtte de mindre børn, hvis der opstår konflikter eller chikane i spillet. Og de skal vide, at børnene kan chatte med fremmede, som måske ikke er dem, de giver sig ud for at være. Seksuelle krænker bruger også virtuelle verdener til at komme i kontakt med børn.

Det kan du gøre:

- Få dit barn til at vise dig rundt og mød dets venner i den virtuelle verden.
- Tag alvorligt, når barnet bliver ked af det, selv om det 'bare' er en leg. Barnets følelser er ægte.
- Lav aftaler om tidsforbrug, så du og barnet har samme forventninger.
- Aftal ikke at oplyse navn, telefonnummer og mailadresse på profilen.
- Bed barnet om at gå til dig, hvis der opstår konflikter, intriger eller utryghed.
- Lær dit barn at blokere og anmelde ubehagelige personer (se side 13).

MOBNING PÅ NET OG SMS

Over 90 % af de signaler, man sender til andre, når man taler, er kropssprog. Derfor opstår der let misforståelser på sms. De fleste børn bruger mobilen med respekt, men online-medierne kan bruges til chikane, trusler, udelukkelse og til at sprede rygter og sladder. Mobning på sms og internet kan føles endnu værre end mobning 'i skolegården', fordi det kan foregå anonymt, både dag og nat, også derhjemme på værelset. Sårende beskeder spredes hurtigt og cirkulerer i lang tid, ofte helt usynligt for de voksne.

Det kan du gøre:

- Tal med dit barn om, hvordan man bruger sproget på sms.
- Tal om, hvad man kan tillade sig at skrive og offentliggøre om andre.
- Bed barnet gå til dig, hvis det oplever mobning eller selv har mobbet – og gør noget!
- Tag initiativ til et forældremøde i klassen om god opførsel på net og sms.

WWW: På sikkerchat.dk under 'forældre' kan du læse mere om konflikter og mobning på nettet.

"Jeg fik en lang 'døds-sms' fra en af mine veninder. Jeg fik rigtig hurtigt kvalme, for det var nogle slemme ting, der stod. For eksempel, at hendes storebror ville smadre mig."

- Camilla, 14 år

FAKTA: MOBNING

- 12 % af danske børn mellem 9 og 16 år er blevet mobbet på net og mobil – mod 5 % i resten af Europa.
- Men kun halvdelen af forældrene til disse børn tror, at børnene har oplevet digital mobning.
- 14 % af danske 9. klasser har drillet andre på sms inden for de sidste 12 måneder.

Kilder: EU Kids Online, 2011. Børns Digitale Trivsel, 2009

BLOKÉR OG ANMELD

Oplever dit barn chikane eller krænkelser på mail eller chat? Både på sociale netmødesteder og sms kan man blokere for kontakten med bestemte personer; så man ikke længere kan se dem eller modtage beskeder fra dem. Det er også en god idé at kontakte udbyderen, hvis man oplever chikane og grænseoverskridende opførsel. De fleste udbydere har en kontaktside eller anmeldefunktion.

YOUTUBE

Her kan man frit og gratis dele sine videoer med hele verden. Rigtig mange børn og unge bruger YouTube som underholdning og til at finde informationer.

Vær opmærksom på:

Alt kan lægges op, så der er fri adgang til film, du måske ikke normalt ville lade dine mindre børn se. Samtidig kan alle lave en video på mobilen og lægge den op på YouTube. Det er i dag et vilkår for alle mennesker, at de risikerer at blive vist på nettet i situationer, de ikke bryder sig om.

Det kan du gøre:

- Tal med dit barn om, hvad der er ok at offentliggøre.
- Aftal, at barnet ikke uploader videoer af sig selv, familie eller venner, med mindre, det er aftalt.
- Aftal, at barnet går til voksne, hvis det har set noget, der overskred dets grænser eller skræmte og at det ikke skal skamme sig.
- Tal med dit barn om, hvad det kan risikere at møde på nettet – herunder pornografi.

ÉN TIL ÉN-KOMMUNIKATION PÅ NETTET

Man kan chatte (skrive én-til-én) nærmest alle steder på nettet. Både Skype, Facebook, virtuelle verdener og onlinespil har chatfunktion.

Vær opmærksom på:

Nogle børn finder hjælp og støtte ved at chatte om deres tanker og problemer med andre. De fleste chatter med deres venner, men mange skaber også nye kontakter. Nogle gange fører samtalerne til møder 'In Real Life' (IRL). Det kan give gode venskaber, men der er også eksempler på børn, der udsættes for seksuelt grænseoverskridende oplevelser, når de chatter med folk, de ikke kender. Unge teenagere har størst risiko for at blive lokket ('groomet') af seksuelle krænkerer, der manipulerer og bearbejder dem og opnår en tillid og fortrolighed. I værste fald kan 'grooming' føre til seksuelle krænkelser etc.

Det kan du gøre:

- Lad dit barn vide, at det altid kan komme til dig med bekymringer. Også hvis det selv har gjort noget 'dumt'.
- Tal med dit barn om at tænke sig om og sige fra over for grænseoverskridende personer online.
- Forklar barnet, at det straks skal afbryde kontakten med en person, der gør det utryg. Barnet skylder ikke nogen noget.
- Aftal, at barnet ikke mødes alene med en ven fra nettet første gang. Folk er ikke altid dem, de giver sig ud for.

FAKTA: MØDES MED EN NETVEN?

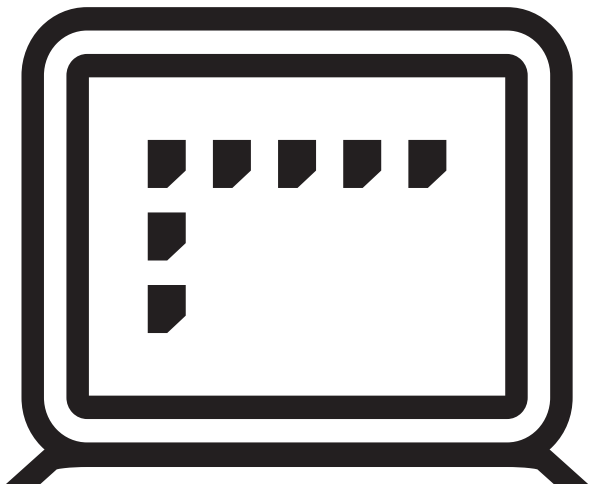
- 12 % af danske 9-16-årige har mødt én i virkeligheden, de har fået kontakt til på nettet.
- Kun 5 % af forældrene tror, at deres barn har mødtes med en netven.
- I 9. klasse er det 40 %, der har mødtes med en ven fra nettet.
- Ca. 2.000 unge i 9. klasse (ca. 2,8 %) har følt sig presset, overtalt eller tvunget til sex i forbindelse med at møde en person, de havde lært at kende på nettet.

Kilder: EU Kids Online, 2011. Børns Digitale Trivsel, 2009

ANMELD TIL POLITIET

Har dit barn været udsat for seksuelle overgreb eller blufærdighedskrænkelser, bør I anmelde det til Politiet. Der er brug for beviser, hvis gerningsmanden skal findes, så gem chat-samtaler, sms'er og lignende fra overgrebet, ligesom brugernavn og det præcise tidspunkt for hændelsen.

WEBCAM OG SKYPE

Mange bruger internetprogrammet Skype eller Messenger til at chatte og/eller føre videosamtaler med personer, de har mødt online. På webcam – et kamera, der forbindes til computeren eller er indbygget – kan man se live-video af den person, man chatter med. Det kan være praktisk og sjovt at se ansigterne på dem, man eksempelvis spiller onlinespil med.

Vær opmærksom på:

Det kan være spændende at være på webcam med en fremmed. Det kan også være grænseoverskridende, hvis man for eksempel på chatrouletten (et website, hvor man chatter med tilfældige mennesker) kommer på webcam med voksne mænd, der tilfredsstiller sig selv. Den alvorligste risiko er nok, at man som ung teenager kan komme til at overskride sine personlige grænser og vise sig selv frem på en seksuel måde. Der er desværre eksempler på, at vovede optagelser på webcam bliver lagt ud på nettet eller bruges som afpresning til flere seksuelle krænkelser.

Det kan du gøre:

- Tal med dit barn om aldrig at gøre noget foran et webcam, som man ikke ville gøre ansigt til ansigt. Husk, at samtaler på webcam kan optages og gemmes.
- Aftal, at barnet siger det til voksne, hvis det oplever noget ubehageligt.
- Anmeld krænkende adfærd (side 13).

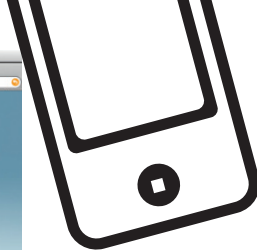
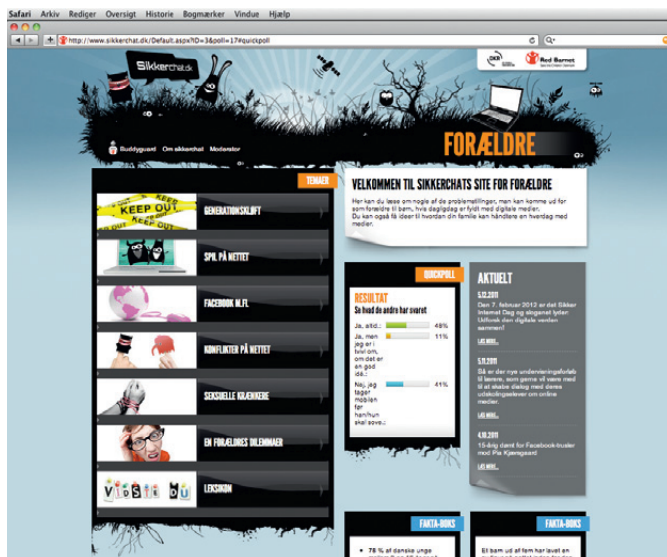

LAV FÆLLES REGLER

I stedet for at løfte pegefingeren – så formulér i fællesskab nogle få, simple huskeregler, der gør, at hele familien trives på net og mobil.

Husk: Det er de samme moralske regler, der gælder online som offline, men online-medierne kan få de unge til at glemme det.

Du kan finde inspiration på **www.sikkerchat.dk**

WWW.SIKKERCHAT.DK

På www.sikkerchat.dk findes materialer, gode råd og debatoplæg til både børn, lærere og forældre til børn i 4.-9. klasse.

Tjek også:

www.dfi.dk/Boern_og_unge/Medieraadet

www.cyberhus.dk/voksne

DET KRIMINAL
PRÆVENTIVE RÅD

Red Barnet
Save the Children Denmark